

Avoda Zara 2a-3b : Tora et eschatologie, ou comment commencer par la fin (du monde).

1- ישעיהו מג ט

כל הגוים נקבצו יחדו ויאספו לאמים. מי בהם יגיד זאת וראשנות ישמענו? יתנו עדיהם ויצדקו. וישמעו ויאמרו: אמת. אתם עדי נאם יהוה ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה.

1 - Isaïe 43, 9

Que tous les peuples se regroupent ensemble, que les nations se réunissent! Qui parmi eux annoncera ceci, et nous rappelleront les premiers (événements)? Qu'ils produisent leurs témoins pour se justifier. Qu'on les entende et qu'on dise: "C'est vrai!"¹⁰ Vous, vous êtes mes témoins, dit l'Eternel, et le serviteur choisi par moi pour reconnaître, pour croire en moi et être convaincu que moi je suis; qu'avant moi, nul Dieu n'a existé, et qu'après moi, il n'y en aura point.

2- בראשית כה כג

ויאמר יהוה לה שני גיים [גוים] בבטנה ושני לאמים ממעיה יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר.

2 - Genèse 25, 23

L'Eternel lui dit: "Deux nations sont dans ton ventre et deux peuples sortiront de tes entrailles; un peuple sera plus puissant que l'autre et l'aîné obéira au plus jeune."

3- חגי ב, ו - ט

כי כה אמר יהוה צבאות עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת הים ואת החרבה. והרעשתי את כל הגוים וקבו חמדות כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר יהוה צבאות. לי הכסף ולי הזהב נאם יהוה צבאות. גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר יהוה צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם יהוה צבאות.

3 - Haggai 2, 6-9

Oui, ainsi parle l'Eternel des armées, encore un court délai, et je retournerai ciel et terre, mer et continent; 7 je bouleverserai tous les peuples, pour qu'affluent les biens les plus précieux de tous ces peuples, et ainsi j'emplirai cette maison d'honneur, dit l'Eternel des armées. 8 A moi l'argent, à moi l'or, dit l'Eternel des armées. 9 La splendeur de ce dernier temple sera plus grande que celle du premier, dit l'Eternel des armées, et en ce lieu je ferai régner la paix, dit l'Eternel des armées."

4 - דברים ד מד

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל.

4 - Deutéronome 4, 44

Ceci est la loi que Moïse plaça devant les enfants d'Israël.

5 - שמות טו ג

יהוה איש מלחמה יהוה שמו.

5- Exode 15, 3

L'Éternel est le maître des batailles; Éternel est son nom!

6 - שמות ד כב

ואמרת אל פרעה כה אמר יהוה בני בכרי ישראל.

6 - Exode 4, 22

Alors tu diras à Pharaon: 'Ainsi parle l'Éternel: Israël est le premier-né de mes fils;

7- ירמיהו לג, כה - כו

ככ כה אמר יהוה אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. כג גם זרע יעקוב ודוד עבדי אמאס מקחת מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב כי אשוב [אשיב] את שבותם ורחמתים.

7 - Jérémie 33, 25-26

25 Ainsi parle le Seigneur: Si mon pacte avec le jour et la nuit pouvait ne plus subsister, si je cessais de fixer des lois au ciel et à la terre, 26 alors seulement je pourrais repousser la postérité de Jacob et de mon serviteur David, en n'y prenant pas de princes pour régner sur les enfants d'Abraham, d'Isaac et de Jacob, quand je les aurai ramenés de l'exil et pris en pitié."

8 - תהילים ב, א-ח

א למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק. ב יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהוה ועל משיחו. ג ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו. ד יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו. ה אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו. ו ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי. ז אספרה אל חק יהוה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך

8 - Psaumes 2, 1-8

Pourquoi se démènent les peuples, et les nations agitent-elles de vains projets? 2 Les rois de la terre se soulèvent, les princes se liguent ensemble contre l'Éternel et son oint. 3 "Brisons [disent-ils] leurs liens. Rejetons loin de nous leurs chaînes!" 4 Celui qui réside dans les cieus en rit, le Seigneur se raille d'eux. 5 Puis il les apostrophe dans sa colère et, dans son courroux, il les terrifie: 6 "C'est moi [dit-il] qui ai consacré mon roi sur Sion, ma montagne sainte!" 7 Je veux proclamer ce qui est une loi immuable: "L'Éternel m'a dit: Tu es mon fils, c'est moi qui, aujourd'hui, t'ai engendré!

9- בבלי עבודה זרה ב א - ג ב

Pour des raisons de commodité, Le Saint Béni soit-il a été remplacé par « Dieu » dans la traduction.

<p>Rabbi Hanina bar Papa, et selon d'autres R. Simlai, a fait l'exposé suivant :</p> <p>I- Dans le temps futur, Dieu apportera un rouleau de la Tora, le prendra en son sein et dira : « quiconque s'est consacré à la Tora, vienne et prenne sa récompense. »</p> <p>Immédiatement les nations viennent dans la confusion, comme il est dit (Isaïe 43, 9) : <i>Que tous les peuples se regroupent ensemble, que les nations se réunissent</i>, Dieu leur dit : « n'entrez pas devant moi dans la confusion, mais que chaque nation et ses scribes entre l'une après l'autre, comme il est dit (Isaïe 43, 9) : <i>Que les nations se réunissent</i> ». Et il n'est pas de nation qui ne soit royaume, comme il est dit (Genèse 25, 23) : <i>un peuple sera plus puissant que l'autre</i>.</p> <p>A- Immédiatement, entre en premier devant lui l'empire romain.</p> <p>Dieu leur dit : « A quoi avez-vous œuvré ? » Ils lui répondent : « souverain du monde, nous avons organisé de nombreux marchés, construit de nombreuses thermes, fait fructifier de l'argent et de l'or, et tout ça nous l'avons fait uniquement pour permettre à Israël de se consacrer à la Tora. » Dieu leur dit : « Bande d'idiots ! Tout ce que vous avez fait, vous l'avez fait pour vous-mêmes ! Vous avez organisé des marchés pour y installer des prostituées, construit des thermes pour votre propre plaisir, quant à l'argent et à l'or, il est à moi, comme il est dit (Haggai 2, 8) : <i>A moi l'argent, à moi l'or, dit l'Eternel des armées</i>. N'y a-t-il personne parmi vous qui dit ceci ? Comme il est dit (Isaïe 43, 9) : <i>Qui parmi eux annoncera ceci ?</i> Et « ceci » n'est autre que la Tora, comme il est dit (Deutéronome 4, 44) : <i>Ceci est la loi que Moïse plaça devant les enfants d'Israël</i>. »</p> <p>Immédiatement les romains sortirent, abattus.</p> <p>B- L'empire romain sorti, l'empire perse entra à son tour.</p> <p>Dieu leur dit : « A quoi avez-vous œuvré ? » Ils lui répondent : « souverain du monde, nous avons</p>	<p>דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי :</p> <p>ו- לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה [ומניחו] בחיקו ואומר: למי שעסק בה, יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין אומות העולם בערבוביא, שנאמר ישעיהו מג ט כל הגוים נקבצו יחדו [וגו']. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תכנס כל אומה ואומה וסופריה שנאמר ישעיהו מג ט ויאספו לאומים, ואין לאום אלא מלכות שנאמר בראשית כה כג ולאום מלאום יאמץ.</p> <p>ומי איכא ערבוביא קמי הקב"ה? אלא, כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי], דלישמעו מאי דאמר להו.</p> <p>A- [מיד] נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה.</p> <p>מאי טעמא? משום דחשיבא. ומנלן דחשיבא? דכתי' דניאל ז, כג ותאכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה. אמר רבי יוחנן: זו רומי חייבת שטבעה יצא בכל העולם. ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא? כדרב חסדא דאמר רב חסדא: מלך וצבור, מלך נכנס תחלה לדין שנאמר מלכים א ה, נט לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל. וטעמא מאי? איבעית אימא: לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי, ואיבעית אימא: מקמי דליפוש חרון אף.</p> <p>אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבנו של עולם הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם! כל מה שעשיתם, לצורך עצמכם עשיתם. תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב- שלי הוא שנאמר חגי ב, ח לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות. כלום יש בכם מגיד זאת? [שנאמר מי בכם יגיד זאת], ואין זאת אלא תורה שנאמר דברים ד, מד וזאת התורה אשר שם משה.</p> <p>מיד יצאו בפחי נפש.</p> <p>B- יצאת מלכות רומי, ונכנסה מלכות פרס אחריה.</p> <p>מאי טעמא? דהא, חשיבא בתרה. ומנלן? דכתיב דניאל ז, ה וארו חיוא אחרי תנינא דמיא לדוב. ותני רב יוסף: אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב, ומסורבלין [בשר] כדוב, ומגדלין שער כדוב, ואין להם</p>
---	---

construit de nombreux ponts, conquis beaucoup de cités, mené de nombreuses guerres et tout ça nous l'avons fait uniquement pour permettre à Israël de se consacrer à la Tora. » Dieu leur dit : « Tout ce que vous avez fait, vous l'avez fait pour vous-mêmes ! Vous avez construit des ponts pour prélever des droits de passage, conquis des villes pour y imposer la corvée ; quant aux guerres, c'est moi qui les ai menées, comme il est dit (Exode 15, 3) : *L'Éternel est le maître des batailles; Éternel est son nom!*

N'y a-t-il personne parmi vous qui dit ceci ? Comme il est dit (Isaïe 43, 9) : *Qui parmi eux annoncera ceci ?* Et « ceci » n'est autre que la Tora, comme il est dit (Deutéronome 4, 44) : *Ceci est la loi que Moïse plaça devant les enfants d'Israël.* »

Immédiatement ils sortirent, abattus.

C- Et ainsi de suite, nation après nation.

II-A- Elles (les nations) plaident devant Dieu : « Souverain du monde, (כלום) avons-nous reçu la Tora et ne l'avons-nous pas accomplie ? »

Immédiatement Dieu leur dit : « Parlez-moi des premiers, comme il est dit (Isaïe 43,9) : *ils nous rappellerons les premiers.*

Les sept commandements que vous avez reçus, les avez-vous accomplis ? »

מנוחה כדוב.

אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבונו של אולם, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם! תקנתם גשרים-ליטול מהם מכס, כרכים- לעשות בהם אנגריא, מלחמות- אני עשיתי שנאמר שמות טו. ג. ה' איש מלחמה. כלום יש בכם מגיד זאת? שנאמר ישעיהו מג. ט. מי בכם יגיד זאת, ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה. מיד יצאו מלפניו בפחי נפש.

וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי, דלא מהניא ולא מידי, מאי טעמא עיילא? אמרי: אינהו סתרי בית המקדש, ואנן בנינן.

C- וכן, לכל אומה ואומה.

וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי, מאי טעמא עיילי? סברי: הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל. מאי שנא הני דחשיבי, ומאי שנא הני דלא חשיבי להו? משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא.

IIA- אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, כלום נתת לנו ולא קיבלנוה?

ומי מצו למימר הכי? והכתיב דברים לג, ב ויאמר ה' מסיני בא זרע משעיר למו וכתיב חבקוק ג. ג. אלוה מתימן יבוא וגו'. מאי בעי בשעיר, ומאי בעי בפארן? אמר רבי יוחנן: מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה! אלא הכי אמרי: כלום קיבלנוה ולא קיימנוה? ועל דא תברתהון, אמאי לא קבלתוה? אלא כך אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה, כמו שעשית לישראל? דכתיב שמות יט. יז. ויתיצבו בתחתית ההר. ואמר רב דימי בר חמא: מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה- מוטב, ואם לאו- שם תהא קבורתכם.

מיד אומר להם הקב"ה: הראשונות ישמיעונו, שנאמר ישעיהו מג. ט. וראשונות ישמיענו. שבע מצות שקיבלתם, היכן קיימתם?

ומנלן דלא קיימום? דתני רב יוסף: חבקוק ג. ל. עמד וימודד ארץ ראה יותר גוים. מאי ראה ראה? שבע מצות שקבלו עליהן בני נח, ולא קיימום. כיון שלא קיימום, עמד והתירן להן. איתגורי איתגור? אם כן מצינו חוטא נשכר! אמר מר בריה דרבינא לומר, שאף על פי שמקיימין אותן, אין מקבלין עליהם שכר. ולא? והתניא: היה רבי מאיר אומר: מנין שאפילו גוי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול?

B- Les nations plaident devant Dieu: « souverain du monde, est-ce qu'Israël, qui a reçu la Tora, l'a accomplie ? ». Dieu leur dit: « Je témoigne qu'Israël a accompli toute la Tora. » Les nations objectent : « (כלום) Un père peut-il témoigner pour son fils ? Il est écrit (*Exode 4, 22*): *Israël est le premier-né de mes fils.* » Dieu leur dit: « Le ciel et la terre témoigneront qu'Israël a accompli toute la Tora. » Objection des nations : « Le ciel et la terre sont des témoins partiels, comme il est dit (*Jérémie 33,25*): *Si mon pacte avec le jour et la nuit pouvait ne plus subsister, si je cessais de fixer des lois au ciel et à la terre.* »

Dieu leur répondit: « C'est vous qui viendrez témoigner qu'Israël a accompli toute la Tora. Que Nimrod vienne et témoigne qu'Abraham n'a pas adoré les idoles. Que Laban vienne et témoigne que Yaakov ne peut pas être accusé de vol. Que la femme de Potifar vienne et témoigne que Joseph ne peut pas être suspecté de relation interdite. Que Nabuchodonosor vienne et témoigne que Hanania, Mishaël et Azaria ne se sont pas prosternés devant la statue. Que Darius vienne et témoigne que Daniel n'annula pas sa prière. Que Bildab le Shoukhi, Tsophar le naamati, Eliphaz le yéménite et Elihou ben Barakhel le bouzi viennent et témoignent pour tout Israël qu'ils ont accompli toute la Tora. Comme il est dit (*Isaïe 43,9*): *Qu'ils produisent leurs témoins pour se justifier.* »

C - Les nations disent : « Donne-nous la Tora maintenant et nous la ferons. » Dieu leur dit : « Bande d'idiots ! Celui qui se donne de la peine la veille de Shabbat, mange Shabbat, celui qui ne se donne pas la peine, qu'aura-t-il à manger Shabbat ? »

III- A- Néanmoins, j'ai un commandement facile, appelé Soucca, allez et faites-le.

תלמוד לומר **ויקרא ית. ה** אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. כהנים לויים וישראלים לא נאמר, אלא "האדם". הא למדת שאפילו גוי ועוסק בתורה, הרי הוא ככהן גדול. אלא לומר לך, שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה, אלא כמי שאינו מצווה ועושה. דאמר ר' חנינא: גדול המצווה ועושה יותר, משאינו מצווה ועושה.

B- אומרים הגויים לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, ישראל שקיבלוה, היכן קיימוה? אמר להם הקב"ה: אני מעיד בהם שקיימו את התורה כולה. אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, כלום יש אב שמעיד על בנו דכתיב **שמות ד. כב** בני בכורי ישראל. אמר להם הקב"ה: שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה. אומרים לפניו: ריבוננו של עולם, שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר **ירמיהו לג. כה** אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת.

דאמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב **בראשית א. לא** ויהי ערב ויהי בקר יום הששי? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית. ואמר "אם ישראל מקבלין את תורתך, מוטב. ואם לאו, אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו". והיינו דאמר חזקיה: מאי דכתיב **תהלים עו. ט** משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה? אם יראה, למה שקטה? ואם שקטה, למה יראה? אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה.

אמר להם הקב"ה: מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה. יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד עבודת כוכבים. יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל. תבא אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף שלא נחשד על העבירה. יבא נבוכדנצר ויעיד בחנניה, מישאל ועזריה שלא השתחוו לצלם. יבא דריוש ויעיד בדניאל שלא ביטל את התפלה. יבא בלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואלפיז התימני, ואליהו בן ברכאל הבוזי ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה. שנאמר **ישעיהו מג. ט** יתנו עידיהם ויצדקו.

C- אמרו לפניו: ריבוננו של עולם, תנה לנו מראש ונעשנה. אמר להן הקב"ה: שוטים שבעולם! מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת- מהיכן יאכל בשבת?

IIIA- אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה. לכו ועשו אותה!

ומי מצית אמרת הכי? והא אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב **דברים ז. יא** אשר אנכי מצוך היום? היום לעשותם- ולא למחר לעשותם, היום לעשותם- ולא היום ליטול שכר. אלא, שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ואמאי קרי ליה "מצוה קלה"? משום דלית ביה חסרון כ"ס.

<p>Immédiatement chacune (des nations) alla faire une soucca sur son toit</p> <p>B - Et Dieu fit flamber le soleil comme en plein été. Immédiatement, chacune donne un coup de pied à la soucca et s'en va, comme il est dit (<i>Psaumes 2, 3</i>) : "<i>Brisons [disent-ils] leurs liens. Rejetons loin de nous leurs chaînes!</i>".</p> <p>C - Immédiatement Dieu rit, comme il est dit (<i>Psaumes 2, 4</i>) : <i>Celui qui réside dans les cieux en rit, le Seigneur se raille d'eux.</i></p>	<p>מיד כל אחד ואחד הולך ועושה סוכה לעצמו בראש גגו.</p> <p>B- והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז. וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר תהלים ב.ג <i>ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו.</i></p> <p>מקדיר? והא אמרת: אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו! משום דישאל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא, והוי להו צערא. והאמר רבא "מצטער פטור מן הסוכה"? נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי?</p> <p>C- מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן שנאמר תהלים ב.ד <i>יושב בשמים ישחק יהוה ילעג למו.</i></p>
---	--

- Quel est le verset principal de l'histoire ? Combien de fois est-il cité ?
- Quel mot de ce même verset est utilisé par le rédacteur de l'histoire pour signifier la Tora ? Quelle preuve apporte l'histoire ? (I A/B)
- Qui sont les témoins - disqualifiés - de la bonne conduite d'Israël ?
- D'après vous pour quelles raisons les personnages appelés à témoigner au nom des nations ont-ils été choisis ? (II B)
- De quoi shabbat est-il la métaphore dans la réponse de Dieu ? (II C)
- Pourquoi d'après vous, Dieu choisit-il le commandement de construire une soucca ? (III A)
- Pourquoi Dieu rit-il ?

10 - בבלי עבודה זרה עו ב

<p>Comme ce cas où Mar Yehuda et Bati bar Toubi étaient assis devant le Roi Shabur.</p> <p>On leur apporta un etrog, (le roi Shabur) coupa et mangea, coupa et en donna à Bati bar Toubi.</p> <p>Puis il planta (le couteau) dix fois dans la terre, coupa et en donna à Mar Yehuda.</p> <p>Bati bar Toubi dit (en se montrant lui-même) : « Et cet homme, n'est-il pas un Israël ? ».</p> <p>Il lui dit : « Lui, je suis sûr qu'il est observant, et lui je suis sûr qu'il ne l'est pas ».</p> <p>D'après une autre version, il lui aurait dit (à Bati bar Toubi) : « rappelle-toi ce que tu as fait cette nuit »</p>	<p>כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא.</p> <p>איתו לקמייהו אתרוגא, פסק אכל, פסק והב ליה לבאטי בר טובי.</p> <p>הדר, דצה עשרה זימני בארעא, פסק הב ליה למר יהודה.</p> <p>א"ל באטי בר טובי: "והוא גברא לאו בר ישראל הוא?"</p> <p>א"ל: מר קים לי בגויה, ומר לא קים לי בגויה.</p> <p>איכא דאמרי א"ל: "אידכר מאי עבדת באורתא".</p>
--	---

רש"י מאי עבדת באורתא - דרך פרסיים למסור נשים לאכסנאים וכשיגרן להם בלילה שעבר קיבל באטי ורב יהודה לא קיבל:

Rashi, ce que tu as fait cette nuit : La coutume perse est de proposer des femmes aux hôtes, et quand il leur en envoya la nuit d'avant, Bati accepta et Rav Yehuda refusa.